

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

ПСИХОЛОГІЯ
(Основи психології. Вікова, педагогічна та спеціальна психологія)

підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності: 014 Середня освіта (Інформатика)
освітньо-професійної програми: Середня освіта. Інформатика

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента Психологія (Основи психології. Вікова, педагогічна та спеціальна психологія) підготовки бакалаврів галузі знань *01 Освіта/Педагогіка* спеціальності *014 Середня освіта (Інформатика)* за освітньо-професійною програмою *Середня освіта. Інформатика*.

Розробники:

Кордунова Н. О., доцент кафедри педагогічної та вікової психології, кандидат психологічних наук;

Мудрак І.А., доцент кафедри педагогічної та вікової психології, кандидат психологічних наук.

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми:

Світлана ЯЦЮК

Силабус нормативного освітнього компоненту «Психологія» (Основи психології. Вікова, педагогічна та спеціальна психологія) затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології
протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

проф. Гошовський Я. О.

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика ОК
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта (Інформатика) Середня освіта. Інформатика Перший (бакалаврський)	ОК циклу професійної підготовки
Кількість годин / кредитів: 180 / 6		Рік навчання 1
		Семестри -1,2-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 40 год.
		Практичні 50 год.
		Самостійна робота 80 год.
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: залік, екзамен
Мова навчання		українська

Силабус освітнього компонента складається з двох розділів:

Розділ 1. Основи психології.

Розділ 2. Вікова, педагогічна та спеціальна психологія.

РОЗДІЛ І. ПСИХОЛОГІЯ (ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ)

Складається з двох змістовних модулів:

1. Особистість у соціальному оточенні.
2. Людина як суб'єкт пізнання.

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика ОК
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 014. Середня освіта (Інформатика) Середня освіта. Інформатика Перший (бакалаврський)	ОК циклу професійної підготовки
Кількість годин/кредитів 90 / 3		Рік навчання 1
		Семестр - 1-ий
		Лекції 22 год.
		Практичні (семінарські) 24 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота 40 год.
		Консультації 4 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання українська		

РОЗДІЛ II. ПСИХОЛОГІЯ (ВІКОВА, ПЕДАГОГІЧНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ)

Складається з двох змістовних модулів:

1. Загальні засади вікової психології.
2. Загальні основи педагогічної та спеціальної психології.

Таблиця 3

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика ОК
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта (Інформатика) Середня освіта. Інформатика Перший (бакалаврський)	ОК циклу професійної підготовки
Кількість годин/кредитів 90 / 3		Рік навчання 1
		Семестр - 2-ий
		Лекції 18 год.
		Практичні (семінарські) 26 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота 40 год.
		Консультації 6 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладачів

Кордунова Наталія Олександрівна

Науковий ступінь – кандидат психологічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Контактна інформація:

Адреса: м. Луцьк, вул. Банкова, 9 каб. 201

Телефон +380506788227;

e-mail: Kordunova.Natalija@vnu.edu.ua, Natalia300619701@gmail.com

<https://vnu.edu.ua/uk/structure/kordunova-nataliya-oleksandrivna>

Мудрак Ігор Аркадійович

Науковий ступінь – кандидат психологічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Контактна інформація:

Адреса: м. Луцьк, вул. Банкова, 9 каб. 201

Телефон +380673593955,

e-mail: Mudrak.Igor@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента:

Силабус освітнього компонента *«Психологія»* складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців за спеціальністю 014 *Середня освіта (Інформатика)*.

ОК Психологія (Основи психології) надає можливість здобувачам освіти оволодіти системою знань щодо закономірностей існування та розвитку психічної реальності, осмисленні найбільш ефективних методів психологічного пізнання та впливу на особистість, що є важливим елементом підготовки до професійної діяльності майбутнього фахівця. Основу базових знань даного ОК складають теоретичні та експериментальні дослідження, що виявляють найбільш загальні психологічні закономірності, теоретичні принципи і методи психології, основні поняття та категоріальний апарат.

ОК Психологія (Вікова, педагогічна та спеціальна психологія) спрямований на вивчення і розуміння здобувачами освіти вікової мінливості та специфіки психічного розвитку та становлення особистості на різних етапах онтогенезу (філо-, історіо-, соціогенезу). Розуміти механізми і закономірності навчального і виховного впливу на особистість та формувати у майбутніх фахівців знання необхідні для роботи з школярами/здобувачами освіти із особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі.

2. Пререквізити: вивчення ОК Психологія (Основи психології) ґрунтується на знаннях шкільної програми з дисциплін: «Біологія», «Інформатика». Для вивчення ОК Психологія (Вікова, педагогічна та спеціальна психологія) здобувачі освіти потребують базових знань з ОК «Основи психології», «Вікова фізіологія з основами гігієни».

Постреквізити: здатність застосовувати сучасні, освітні, інформаційні технології у майбутній професійній діяльності; знати аспекти ділового спілкування; міжособистісні стосунки; здійснювати аналітику конфліктів, володіти психологічними методами їх розв'язання. Основні положення ОК є важливим напрямком підготовки майбутніх спеціалістів у сфері професійної діяльності, а саме в ОК Педагогіка, Психолого-педагогічна практика, Методика навчання інформатики, Педагогічні практики.

3. Мета та завдання ОК

Метою освітнього компонента є надання здобувачам освіти систематизованих знань з основ психології, вивчення основних методологічних

та теоретичних засад, методів дослідження психологічних явищ, вікових, психолого-педагогічних особливостей особистості в системі освіти, організація й надання в ході освітнього процесу педагогічної допомоги здобувачам освіти закладів середньої освіти та фахової передвищої освіти з особливими освітніми потребами, формування професійної свідомості та самосвідомості. Психологія дає знання, необхідні для пізнання здобувачами освіти своїх індивідуальних властивостей, що в свою чергу, допомагає вирішувати проблему самовиховання і становлення світогляду майбутнього вчителя.

Завдання вивчення ОК:

- формування уявлень про природу психічного і методи його вивчення;
- ознайомлення з теоретичними парадигмами в психології, фундаментальними психологічними категоріями і принципами;
- формування базових теоретичних знань і практичних навичок в галузі основ психології, необхідних для педагогічної діяльності, пов'язаної з розумінням індивідуальних відмінностей особистості;
- організовувати дослідження психічних явищ відповідно до методологічних принципів психології;
- проведення науково обґрунтованого аналізу психологічних фактів;
- пояснювати психологічний зміст та механізми становлення розвитку різних форм прояву психіки (психічних процесів, станів і властивостей особистості, свідомих і неусвідомлюваних психічних явищ);
- застосовувати набуті знання для аналізу психологічної сутності різних проявів поведінки і діяльності особистості;
- оволодіння базовими поняттями вікової психології: соціальна ситуація розвитку, провідний вид діяльності, психічні новоутворення вікового періоду, сензитивні періоди, нормативні вікові кризи, зони актуального й перспективного розвитку;
- формування базових теоретичних знань і практичних навичок в галузі психології, необхідних для педагогічної діяльності;
- оволодіння знаннями про учнів/здобувачів освіти з особливими потребами та розкриття основних підходів до їх корекції та реабілітації.

4. Результати навчання (Компетентності)

У процесі вивчення ОК здобувачі освіти повинні набути таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства.

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності на основі етичних принципів, толерантності, до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК9. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

ЗК10. Здатність поважати різноманітність і полікультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК3. Здатність виявляти й окреслювати мету та завдання педагогічної діяльності, здійснювати проєктування процесів навчання й виховання учнів/здобувачів освіти з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання й розвитку учнів/здобувачів освіти .

ФК4. Здатність формувати та розвивати в учнів/здобувачів освіти ключові та предметні компетентності, реалізовувати наскрізні змістові лінії засобами навчального предмета та інтегрованого навчання, розвивати критичне мислення.

ФК5. Здатність здійснювати контроль і об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів/здобувачів освіти на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання, навчати учнів/здобувачів освіти оцінюванню та самооцінюванню.

ФК6. Здатність до формування колективу учнів/здобувачів освіти; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

ФК7. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів/здобувачів освіти (зокрема з особливими освітніми потребами); використання здоров'язбережувальних технологій під час освітнього процесу.

ФК8. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями/здобувачами освіти в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

Результати навчання

РН1. *Відтворювати* основні концепції та принципи педагогіки і психології; *враховувати* в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів/здобувачів освіти .

РН3. *Визначати* освітні цілі, *планувати* та *проектувати* навчальний процес на основі компетентнісного підходу з урахуванням освітніх потреб учнів/здобувачів освіти; *класифікувати* форми, методи та засоби навчання предмета.

РН5. *Добирати* доцільні форми та методи виховання учнів/здобувачів освіти на уроках/заняттях і в позакласній роботі; *аналізувати* динаміку особистісного розвитку учнів/здобувачів освіти, *визначати* ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН6. *Проектувати* психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів/здобувачів освіти (зокрема з особливими освітніми потребами), технологій здоров'язбереження під час освітнього процесу, способів запобігання та протидії негативним впливам на особистість, *налагоджувати* ефективну співпрацю з учнями/здобувачами освіти та батьками (особами, які виконують їхні функції).

РН11. *Виявляти* навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, *пояснювати* необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності, поваги й толерантності у полікультурному суспільстві.

ПРН13. *Передбачати* та *оцінювати* результати власної діяльності, *аналізувати* перспективний педагогічний досвід з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу фахової передвищої освіти.

5. Структура освітнього компонента

Розділ 1. Психологія (Основи психології)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ	Конс	Сам. роб.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Особистість у соціальному оточенні						
Тема 1. Психологія як наука: структура, предмет, завдання, методи	8	2	2		4	106 О, Т, ДС

Тема 2. Розвиток психіки і свідомості. Мозок і психіка. Стани свідомості	9	2	2	1	4	106 О, РМГ
Тема 3. Особистість, її індивідуальний розвиток і відмінності	13	4	4	1	4	106 О, Т, РЗ/К
Тема 4. Психологія спілкування. Структура. Функції. Види. Засоби. Стили	8	2	2		4	106 О, ДС, Т, Р
Тема 5. Психологічний аналіз діяльності людини: знання, уміння, навички та звички	8	2	2		4	106 О, ДС, ІРС
Разом за модулем 1	46	12	12	2	20	50 балів
Змістовий модуль 2. Людина як суб'єкт пізнання						
Тема 6. Пізнавальні процеси (Відчуття. Сприймання. Пам'ять)	8	2	2		4	106 О, ДС, Р
Тема 7. Вищі пізнавальні процеси (Мислення. Уява. Мовлення)	8	2	2		4	106. О, ДС, ІРС
Тема 8. Емоційно-вольові процеси (Емоції і почуття. Воля)	8	2	2		4	106 О, ДС, Р
Тема 9. Індивідуально-психологічні особливості особистості. Характер. Темперамент. Здібності.	11	2	4	1	4	106 О, ДС
Тема 10. Психологія міжособистісних стосунків. Поняття конфлікту. Структура, види, стилі поведінки.	9	2	2	1	4	106 О, Р
Разом за модулем 2	44	10	12	2	20	50 балів
Усього годин/балів:	90	22	24	4	40	100 балів

Розділ 2. Психологія (Вікова, педагогічна та спеціальна психологія)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ	Конс.	Сам. роб.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Змістовий модуль 1. Загальні засади вікової психології						
Тема 1. Вікова психологія як галузь психологічної науки: предмет, структура, завдання, методи	8	1	2	1	4	46 ДБ
Тема 2. Вікова періодизація життєвого шляху людини	10	1	4	1	4	46 ДС
Тема 3. Загальна характеристика розвитку психіки в онтогенезі	9	2	2	1	4	46 ДС
Тема 4. Психологія дитинства	8	2	2		4	46 ДБ

Тема 5. Загальна характеристика розвитку учнів/здобувачів	8	2	2		4	46 ДС
Тема 6. Психологія дорослості	8	2	2		4	46 РМГ
Разом за модулем 1	51	10	14	3	24	24 балів
Змістовий модуль 2. Загальні основи педагогічної та спеціальної психології						
Тема 7. Психологія навчання і виховання: предмет, завдання, структура	9	2	2	1	4	46 Т; ДС
Тема 8. Психологія педагогічної діяльності. Учитель/викладач як суб'єкт педагогічної діяльності	11	2	4	1	4	46 ДС
Тема 9. Теоретико-методологічні основи спеціальної психології	9	2	2	1	4	46 РМГ
Тема 10. Психологічні особливості інклюзії в освіті. Інклюзія, інтеграція та інклюзивна школа як модель соціального устрою	10	2	4		4	46 ДС
Разом за модулем 2	39	8	12	3	16	16 балів
Модульна контрольна робота № 1						30 балів
Модульна контрольна робота № 2						30 балів
Усього годин/балів :	90	18	26	6	40	100 балів
Екзамен (2 навчальний семестр)						100 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, О – опитування, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Розділ 1. Психологія (Основи психології)

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності, розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області. Психологія як наука і практика.	1
2	Застосування знань ОК у практичних ситуаціях, прийняття обґрунтованих рішень у професійній діяльності і відповідальність за їх виконання на основі чинного законодавства.	1
3	Міжособистісна взаємодія та робота в команді у сфері професійної діяльності на основі етичних принципів,	1

	толерантності, до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня	
4	Збереження особистого фізичного та психічного здоров'я, керування власними емоційними станами; конструктивна та безпечна взаємодія з учасниками освітнього процесу.	1
5	Психологія та її місце в системі наук про людину.	1
6	Психіка людини як предмет наукового вивчення.	1
7	Співвідношення психічних і фізіологічних процесів та явищ.	1
8	Загальні властивості відчуттів.	1
9	Теорії мислення	1
10	Уява і творчість	1
11	Спосіб життя та його вплив на особистість.	2
12	Особистість у практичній психології.	2
13	Індивідуально-типологічні особливості людини	2
14	Психофізіологічні властивості особистості.	2
15	Спілкування в соціальних групах.	2
16	Психологічні способи впливу в процесі спілкування.	2
17	Психологічні характеристики малих груп.	2
18	Нормативна поведінка в групі.	2
19	Конфліктні ситуації та шляхи їх розв'язання.	2
20	Увага та емоційно-вольові процеси.	2
21	Здібності. Індивідуальні відмінності у здібностях людей та їх природні передумови.	2
22	Планування та проектування навчального процесу на основі компетентнісного підходу з урахуванням освітніх потреб учнів/здобувачів освіти.	2
23	Динаміка особистісного розвитку учнів/здобувачів освіти, визначення ефективних шляхів їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.	2
24	Психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів/здобувачів освіти (зокрема з особливими освітніми потребами), технологій здоров'язбереження під час освітнього процесу, способів запобігання та протидії негативним впливам на особистість. Налагодження та ефективна співпраця з учнями/здобувачами освіти та батьками.	2
25	Забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності, поваги й толерантності у полікультурному суспільстві.	1
26	Аналіз результатів власної діяльності та перспективного педагогічного досвіду з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу фахової передвищої освіти.	1
Усього		40 год.

Розділ 2. Психологія (Вікова, педагогічна та спеціальна психологія)

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Проблеми психічного розвитку і становлення особистості	4
2	Психічний і особистісний розвиток дитини до вступу в школу	2
3	Психічний і особистісний розвиток молодшого школяра	2
4	Проблема підліткового віку у життєвому циклі людини	2
5	Психологічний та особистісний розвиток старшокласника	2
6	Основні ознаки періоду зрілості	4
7	Особистість вчителя в системі освіти і виховання	4
8	Психологічна характеристика методів педагогічного впливу	4
9	Проблема реалізації диференційованого підходу в навчанні	2
10	Загальні психолого-педагогічні аспекти інклюзії в освіті	4
11	Загальна характеристика розладів психофізичного розвитку та їх причини	4
12	Особливості розвитку, навчання при порушеннях слуху та зору	2
13	Особливості навчання особистості при порушенні інтелекту, ЗПР	2
14	Особливості навчання дітей при вадах мовлення	2
Усього		40 год.

IV. Політика оцінювання

Політика оцінювання базується на врахуванні ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки та ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Політика викладача щодо здобувача освіти:

Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати лекційні, практичні заняття протягом семестру. При підготовці до практичних занять ґрунтовно опрацьовувати теоретичний матеріал, першоджерела, додаткову літератури з теми, яку обрав. Повинен скласти глосарій понять і термінів з даного курсу. На практичні заняття здобувач освіти повинен підібрати психодіагностичні методики для проведення дослідження.

Політика щодо академічної доброчесності:

Здобувач освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності:

- Самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання.
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.
- Дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога: (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570Етичний%20кодекс%20психолога.docx.pdf>);

- Кодексу академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Політика щодо перескладання: усі заняття здобувачі освіти відвідують згідно розкладу навчального процесу, однак, якщо здобувач освіти має право на вільне відвідування, то може відпрацювати пропущені заняття під час індивідуальних консультацій або виконати письмово індивідуальні завдання (конспекти, реферати, презентації).

Вирішення конфліктних ситуацій: Будь-яка конфліктна ситуація, яка виникає в учасників освітнього процесу вирішується згідно «ПОЛОЖЕННЯ про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ВНУ імені Лесі Українки».

V. Підсумковий контроль

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового опитування (100 балів – перший семестр; 40 балів – другий семестр).

Проміжний контроль (другий семестр – 2 модульні контрольні роботи) проводяться письмово, або у формі тестування. Модульний зріз передбачає 30 тестових завдань, які складаються з лекційного курсу, практичних занять і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Правильне розв'язання тестового завдання оцінюється в 1 бал. Таким чином, максимальна кількість балів, які здобувач освіти може отримати за одну модульну контрольну роботу – 30 балів (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

З ОК Психологія у першому семестрі передбачено **залік**. Загальна оцінка за ОК складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з модулів: бали, які отримує здобувач освіти за навчальну діяльність – підготовку та виступи на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи (100 балів).

У другому семестрі - **екзамен**. МКР оцінюється максимальною кількістю 60 балів (МКР№1-30 балів, МКР№2-30 балів). Якщо ж за результатами поточного і модульного контролю здобувач освіти успішно виконав усі завдання, що передбачені ОК і набрав при цьому не менше 75 балів, то за власною згодою, підсумкова оцінка з курсу може бути зарахована без складання екзамену. Якщо здобувач освіти хоче покращити результат або отримав недостатньо балів, то він складає екзамен, який оцінюється від 0 до 60 балів. Поточний контроль при цьому зберігається, а модульний анулюється.

На екзамен виносяться питання, які потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних завдань. Іспит проводиться в усній формі і включає три питання: 1 питання теоретичне передбачає ґрунтовний аналіз окресленої проблеми, 2 – питання прикладне передбачає використання теоретичних знань під час вирішення практичних задач, третє питання творче – вимагає креативного підходу у вирішення складної ситуації.

Поєднання навчання та досліджень. Здобувачі вищої освіти мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, зокрема, написання та опублікування наукових тез та статей з тематики ОК. Здобувачам, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, конкурсах студентських наукових робіт за тематикою ОК й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. При цьому загальна кількість балів, що вноситься до відомості за поточну роботу, у випадку, де передбачено екзамен, не може перевищувати 40 б., залік – 100 б.

Здобувачу освіти також можуть бути зараховані результати навчання, здобуті у процесі формальної, неформальної та/або інформальної освіти відповідно до «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки». Визнанню можуть підлягати результати навчання, що відповідають тематиці освітнього компоненту, його окремому розділу, темі (темам) або індивідуальному завданню, які здобувач освіти самостійно набув, вивчаючи освітні ресурси (семінари, інтернет-курси, професійні стажування та ін.) на онлайн-платформах Prometheus (<https://prometheus.org.ua>), EdEra (<https://www.ed-era.com>) та інших, і підтвердив відповідними сертифікатами.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття про психологію як науку. Галузі психологічної науки.
2. Методи науково-психологічного дослідження.
3. Методи психології та організація психологічного дослідження.
4. Місце психології в системі наук.
5. Структура і завдання сучасної психології.
6. Поняття про психіку.
7. Мозок і психіка.
8. Психіка і свідомість.
9. Свідомість та її структура.
10. Основні етапи розвитку психіки та форм поведінки у тваринному світі.
11. Поняття про відчуття. Характеристика окремих видів відчуттів.
12. Розвиток уявлень про природу відчуттів.
13. Види відчуттів та їх характеристика.
14. Класифікація відчуттів.
15. Поняття про сприймання. Види сприймань.
16. Класифікація сприймання. Сприймання простору, часу і руху.
17. Загальне поняття про пам'ять. Види пам'яті.
18. Основні процеси пам'яті.

19. Індивідуальні відмінності пам'яті та методи дослідження пам'яті.
20. Поняття про мислення. Характеристика мислення як вищої форми пізнавальної діяльності.
21. Мислення як діяльність.
22. Мислительні операції як основні механізми мислення.
23. Форми та види мислення.
24. Індивідуальні особливості мислення.
25. Поняття про уяву.
26. Характеристика основних видів уяви.
27. Індивідуальні особливості уяви.
28. Поняття про діяльність.
29. Види діяльності та їх характеристика.
30. Психологічна характеристика основних видів людської діяльності.
31. Поняття про волю.
32. Вольові якості особистості.
33. Розвиток волі в онтогенезі.
34. Поняття про емоції та почуття.
35. Класифікація емоцій та почуттів.
36. Форми переживання почуттів: афекти, стреси, настрої, фрустрація.
37. Вищі почуття, їх характеристика.
38. Поняття про темперамент.
39. Характеристика основних типів темпераменту.
40. Темперамент і проблеми виховання.
41. Загальне поняття про характер. Структура характеру.
42. Формування характеру в різні вікові періоди.
43. Поняття про здібності.
44. Види здібностей та їх розвиток.
45. Поняття особистості в психології. Структура особистості.
46. Структура свідомості.
47. Розвиток самосвідомості в онтогенезі.
48. Періодизація психічного розвитку.
49. Спрямованість особистості.
50. Поняття про групи та колективи.
51. Поняття спілкування та комунікації.
52. Засоби та види спілкування.
53. Рівні спілкування.
54. Поняття про конфлікти.
55. Види конфліктів.
56. Місце вікової психології в системі психологічної науки.
57. Спеціальна психологія та її галузі.
58. Співвідношення між віковою психологією та іншими галузями психології.

59. Поняття про вік людини; різновиди віку.
60. Періодизація психічного розвитку людини.
61. Методи вікової психології.
62. Педагогічна психологія та її галузі.
63. Методи педагогічної психології.
64. Педагогічна діяльність: характеристика та зміст. Особливості проведення спостереження, експерименту, опитування та тестування з особами різного віку.
65. Питання онтогенезу психіки людини.
66. Основні умови психічного розвитку людини.
67. Сучасна періодизація психічного розвитку людини.
68. Етапи розвитку дитини у пренатальному стані.
69. Центральне психологічне новоутворення періоду новонародженого.
70. Криза народження та її характеристика.
71. Криза першого року життя: симптоми, шляхи подолання.
72. Центральні психологічні новоутворення немовлячого періоду.
73. Особливості пізнавальної сфери у ранньому дитинстві: сприймання, пам'ять, увага.
74. Мовленнєвий розвиток у ранньому дитинстві. Егоцентричне мовлення. Білінгвізм.
75. Страхі та тривоги у ранньому дитинстві; їхні причини та різновиди.
76. Становлення Я-концепції у ранньому дитинстві.
77. Криза третього року життя: симптоми, шляхи подолання.
78. Страхі та тривоги у пізньому дитинстві.
79. Взаємини з батьками і ровесниками у пізньому дитинстві.
80. Дитяча дружба: стадії розвитку, функції. Модель Р. Селмана.
81. Розвиток Я-концепції у пізньому дитинстві.
82. Криза сьомого року життя: симптоми, шляхи подолання.
83. Центральні психологічні новоутворення пізнього дитинства.
84. Загальні тенденції формування особистості підлітків.
85. Криза підліткового періоду: симптоми, шляхи подолання.
86. Становлення Я-концепції в юнацькому віці.
87. Криза юнацького віку: симптоми, шляхи подолання.
88. Центральне психологічне новоутворення юнацького віку.
89. Кризи віку дорослості.
90. Криза пізньої дорослості.
91. Планування та проєктування навчального процесу на основі компетентнісного підходу з урахуванням освітніх потреб учнів/здобувачів освіти.
92. Динаміка особистісного розвитку учнів/здобувачів освіти, визначення ефективних шляхів їх мотивації до саморозвитку та спрямування на

прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

93. Психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів/здобувачів освіти (зокрема з особливими освітніми потребами), технологій здоров'язбереження під час освітнього процесу, способів запобігання та протидії негативним впливам на особистість. Налагодження та ефективна співпраця з учнями/здобувачами освіти та батьками.
94. Забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності, поваги й толерантності у полікультурному суспільстві.
95. Аналіз результатів власної діяльності та перспективного педагогічного досвіду з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу фахової передвищої освіти.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з формою контролю – екзамен

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

Методичне забезпечення

1. Кордунова Н.О. Психологія (Основи психології): методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк: ФОП Мажула Ю.М., 2023. 40 с.
2. Кордунова Н.О. Психологія (Вікова, педагогічна та спеціальна психологія): методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк: ФОП Мажула Ю.М., 2023. 40 с.
3. Кордунова Н. О., Савчук О. І. Психолого-педагогічний практикум. Луцьк : ППІ Іванюк В. П., 2020. 88 с.
4. Мудрак І.А. Психологія (Вікова, педагогічна та спеціальна психологія): методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк, 2019. 20 с.
5. Мудрак І.А. Психологія (Вікова, педагогічна та спеціальна психологія): методичні рекомендації до самостійної роботи. Луцьк, 2020. 21 с.
6. Мудрак І.А. Психологія (Основи психології): методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2022. 31 с.
7. Мудрак І.А. Психологія (Основи психології): методичні рекомендації до самостійної роботи. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2022. 20 с.

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2018. 591 с.
2. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб.. Київ : Центр учб. літ., 2018. 111 с.
3. Вікова та педагогічна психологія [Текст] / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. Київ : Просвіта, 2019. 416 с.
4. Дмитріюк Н. С. Роль емоційного фактору в міжособистісній взаємодії студентів. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту*

психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том VI: Психологія обдарованості. Вип. 15. Київ Житомир: Вид.-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. С. 181–88.

5. Дмитріюк Н. С. Самоствлення як психологічний компонент особистісного розвитку сучасного підлітка. *Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 45. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2019. С. 128 – 151.*

6. Дмитріюк Н.С. Психологічні особливості становлення професійної компетентності студентів у процесі фахової підготовки. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ: ДП “Інформаційно-аналітичне агенство” 2020. Том X: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія. Вип. 34. С. 117 – 128.*

7. Дмитріюк Н.С. Психологічні проблеми емоційного розвитку дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Харків: КУ ФОР Іванової М. А., 2020. Том IV. Психологія розвитку дошкільника. Вип. 16. С. 46-58.*

8. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.

9. Дуткевич Т. Дитяча психологія. К. :Центр навчальної літератури, 2019. 424 с. Ільїна Н.М. Психологія творчості та обдарованості : навч. посіб. Суми : Університет. кн., 2018. 227 с.

10. Дуткевич Т. Дошкільна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 392 с.

11.Заброцький М. М., Шапошникова Ю. Г. Лекції з педагогічної психології: навчальний посібник. Херсон: Грінь, 2017. 144 с.

12. Загальна психологія : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. Київ : Либідь, 2015. 464 с.

13.Засекіна Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. для студентів ВНЗ. 2-е вид. Київ: ВСВ «Медицина», 2018. 216 с.

14.Ільїна Н. М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навч. посібник. Суми: Унів. кн., 2018. 239 с.

15. Ільїна Н. М., Мисник С. О. Загальна психологія: теорія та практикум: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2017. 352 с.

16. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В., Альохіна Н. В., Шаповалова В. С. Психологія спілкування : навчальний. Х. : НФаУ, 2018. 140 с.

17. Кацавець Р.С. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Алерта, 2019. 112с.

18. Кириленко Т. С. Психологія : емоційна сфера особистості : Навч. посіб. Київ : Либідь, 2007. 256 с.
19. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-е вид. : Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 128 с.
20. Максименко С. Д. Загальна психологія : Навч. посіб. Київ : Центр учб. літератури, 2014. 272 с.
21. Максименко С.Д. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2018. 271 с.
22. Пісоцький В. П., Горянський А. М. Психічний розвиток та формування особистості в онтогенезі: навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Київ: КНТ, 2018. 144 с.
23. Потапчук Л. В., Кордунова Н. О. Вікова, педагогічна та спеціальна психологія : метод. рек. до практичних занять. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2017. 48 с.
24. Романовська Л.І. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 449 с
25. Романовська Л.І. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000. 2018. 449 с.
26. Савчин М. В. Загальна психологія: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 344 с.
27. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Паська О. В. Вікова психологія: Навч.посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 376 с.
28. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 296с.
29. Сергеєнкова О.М, Столярчук О. В, Коханова О.П, О Пасека О.С. Вікова психологія . К. :Центр навчальної літератури, 2020. 376 с.
30. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія : Підручник. Київ : Либідь, 2005. 464 с.
31. Степанов О. М. Педагогічна психологія: Навч. посіб. Київ : Академвидав, 2011. 416 с.
32. Столяренко О.Б. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2018. 279 с.
33. Тищенко В. П, Малиношевська А. В., Мельник М. Ю, Грицан О. Г. Методика діагностики практичного інтелекту учнівської молоді : методичний посібник Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України. 2017.123 с.
34. Шевченко Л.О. Практична психологія : навч. посіб. Харків: Константа, 2018. 191 с.

Інтернет-ресурси :

1. Науковий вісник НАВС [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: (<http://www.naiu.kiev.ua/tlc/pages/biblio/visnik>).
2. Психологічний практикум [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: (<http://www.psyworld.info/ocenka-sposobov-reagirovaniya-v-konflikte-tomasa#more-570>).
3. www.elib.org.ua – цифрова бібліотека України
4. www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського фонду сприяння розвитку психологічної культури
5. www.ncsxo.org.ua – електронна енциклопедія психології
6. www.osvita.org.ua – освітній сайт
7. <http://chitalka.info> – студентська електронна бібліотека
8. <http://uk.wikipedia.org> – Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (українська)